

VESZPRÉMMEGYEI UJSÁG

Politikai lap. — Megjelenik minden csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési árak: Egész évre 12 kor. Fél évre 6 kor.
Negyed évre 3 kor. Egy óra 1 kor.
Lelkészek, tanítók, községi jegyzők 3 koronáért kapják a lapot
Egyes szám ára a csütörtöki lapból 8, a vasárnapiból 16 fillér.

Felélős szerkesztő és laptulajdonos:

Ifj. Matkovich László.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Veszprém, Kossuth Lajos-utca 22.

Csütörtökön, pénteken, vasárnap és hétfőn a lapok az utcán is árusítatnak.

Jobbra-balra.

Az új kormánypartok, de különösen orgánumaik majd megpukkadnak mérgekben látván a munkapárt higgadt, szilárd magatartásának. Tehetetlen dühükben fenyegetőznek, terrorizálni akarnak, a munkásságot akarják felheccelni a munkapárti szónokok ellen. Különösen excellál ebben a legsötétebb zulukaffer *Az Est*, amely valóságos perverz kéjmámmal tozódik a munkapárt becsmerlésében, ha van reá oka, ha nincs. Egyre a követválasztások kiürásával fenyegetőzik és elégedetlenkedik, hogy miért protekciós, bajszatlan gyerekfőispánokat nevez ki a kormány, akik nem lesznek megfelelő ügyesek és erőyesek a megyék *megdolgozására*. — No persze, mert az a *megdolgozás most* hazafias, alkotmányos cselekedet lenne, s csak a Tisza-kormány alatt volt az igazi nemzeti akarat erőszkos meghamisítása. És az ilyen szemérmetlen, visszaélésre való bujtogatás kiürását megengedi a cenzura?

A legjobban azonban az fáj nekik, hogy olyan tisztességes magatartást tanusít a munkapárt, mint ellenzék, hogy még csak belé sem köthetnek. Ugy vannak, mint a mi néhai való kocsisunk esetében, aki igen békeszerető ember volt és egy árva szóval sem válaszolt, ha szidta a hárpia felesége.

— Az áldóját *kendnek*, — szölt az asszony — legalább felelne valamit, hogy könnyebben esnek az ember nyelvén.

Milyen könnyen esnek a kormánypartok nyelvén, ha a munkapárt is olyan ordenáré módon viselkednek, mint ők tették ellenzéki korukban.

Tisza István interpellációja.

A Reichsrath június 27-iki ülésén *Seidler* osztrák miniszterelnök több interpellációra adott válaszában a békekérdésről nyilatkozott és annak kijelentésével, hogy nyilatkozatát a *külgyminiszterrel egyetértően* állapította meg, azt mondta, hogy téves az a *feltevés, mintha a cs. és kir. kormány a nemzetek önrendelkezési jogát ismerte volna el az állandó béke alapjául*.

„A cs. és kir. kormány — mondá az osztrák miniszterelnök — az 1867. évi febr. 21. alaptörvény V. cikkelye alapján áll, a melynek rendelkezései értelmében *öféségének van fentartva a békét megkötni*, tehát az ő legmagasabb személyére van bízva Ausztria népei érdekeinek és szükségleteinek tekintetbe vétele az említett döntő pillanatban.”

Ezt a nem szerencsés kijelentést az angol alsóházban ellenséges indulattal kommentálták és külgyminisz-

terünk lapjában az alábbi nyilatkozattal próbálta azt magyaráztatni:

(Bécs, június 29.) A *Fremdenblatt* c. bécsi újság június 30-iki száma vezércikkében ezt mondja:

Ez év június 27-én *Daszynski* képviselő a képviselőházban kérdést intézett a békére való előkészület tárgyában és ezzel kapcsolatban kifejtette, hogy a külgyminiszter kormány ismételt kijelentéseiben késznek nyilatkozott arra, hogy belemegy az annexiók és kártérítések nélkül való békebe a népek önrendelkezési joga alapján. E kifejezés sokféle értelmezése lehet oka annak, hogy a miniszterelnök erre vonatkozó nyilatkozatát *féltreértelték*. Az említett formula első ízben Wilson elnök 1917. január 23-iki üzenetében fordult elő, mint az általános demokratizálás követelése és a nemzetiségi jogoknak politikai és gazdasági téren az állam keretében való kipéítése mint időszerű és megkövetelt cselekedet megfellel kormánykörök felvételének is. A *trónbeszédben* ez a reformgondolat programmatikus kifejezésre jutott. Az ideiglenes kormány pedig ez évi ápr. 11-iki nyilatkozatában a népek önrendelkezési jogáról szóló formulának teljesen más politikától mentes tartalmat adott. Ezt a felfogást a tartós béke alapjául az osztrák-magyar külgyminiszter is magáévá tette. Azóta azonban a formula az entente-hatalmak különböző nyilatkozataiban *új értelmezést* nyert.

A népek önrendelkezési jogának kifejezése alatt azt értjük, hogy a monarchia mondjon le önrendelkezési jogáról, azaz szuverenitásáról és integritásáról, mondjon le a maga és népei ama jogáról, hogy a nemzetiségnek az államhoz való viszonyát a belső politika talaján a korona és a parlament alkotmányos együttműködése útján maga határozza meg. Ez a monarchia belső ügyeibe való beleavatkozást jelent és e formula alapján *Ausztria-Magyarország egyes nemzetiségei az entente-től azt a jogot kapnák, hogy maguk döntsenek arról, hogy mely államhoz tartozzanak*. Ez egyenes ellentétben volt Lvov eszméjével és nyilván az volt a célja, hogy *Ausztria és Magyarország nemzetiségeit egymás ellen kijátsza és a monarchia kereteit meglazítsa*. A népeknek ilyképpen értelmezett önrendelkezési jogát a külgyminiszter soha sem ismerte el, *soha sem ismerheti el s soha sem szabad elismernie*. A népek önrendelkezési jogának ezt az értelmezését tartotta szem előtt a miniszterelnök, amikor a külgyminiszterrel való egyetértésben június 27-iki nyilatkozatában azt mondta, hogy téves *Daszynski* képviselő ama felfogása, mintha a külgyminiszter a nemzet önrendelkezési jogát elismerte volna a tartós béke alapjául.

A miniszterelnöknek e szavai tehát az entente ama szándékai ellen irányultak, hogy belső viszonyainkba beleavatkozzanak, de természetesen nem irányultak saját népeink ama jogai ellen, hogy részt vegyenek a béke megalkotásában és belső állami rendünk felépítésében. Ily. értelemben a korona a *békekötési jogára való utalás* azt jelenti, hogy az ellenségeinkhez való viszonyunkat az uralkodó juttatja alkotmányos kifejezésre a közös kormány magától érteendő felelősége mellett, amit az entente államok által értelmezett önren-

delkezési joga a nemzetnek, nem csorbíthat. A kormányt kizáróan az a gondolat irányítja, hogy a tisztességes békét, amelyre törekszik, *Ausztria-Magyarország népeivel való teljes egyértelműséggel* érje el. És minthogy meg van győződve arról, hogy a békekérdés tekintetében egységes nézetet vall a monarchia népeivel, távol áll a kormánytól az, hogy Ausztria-Magyarország népeinek a békeprobléma területén való törvényes nézetnyilvánítása elé akadályt gördítsen.

A magyarázat azonban rosszabb volt az eredeti hibánál, mert az reánk magyarokra nézve igen téves magyarázatokra adhat alkalmat és súlyos bonyodalmaknak lehet a szülőanyja. Tehát ezeknek elkerülése és nemzeti önállóságunk kidomborítása érdekében gróf *Tisza* István, ez a legnagyobb élő magyar hazafi az alább közölt interpellációt intézte a képviselőház július 4-iki ülésén a magyar miniszterelnökhöz, annak hangsúlyozása mellett, hogy a mai súlyos viszonyok mellett interpellációjával a kormány helyzetét *nem gyengíteni, sőt erősíteni igyekszik*.

Az interpelláció a következő:

T. Ház! Interpellációmmal egy olyan ügynek kívánok szolgálatot tenni, amely azt hiszem, egyenlően szívén fekszik minden tisztességes magyar embernek.

Az osztrák képviselőház június 27-iki ülésében az osztrák miniszterelnök ur válaszában a több képviselőnek a békefeltételekre vonatkozó interpellációjára. Ennek a válasznak minden rövidsége mellett több olyan részlete van, amelyet igénytelen nézetem szerint a magyar képviselőházban sem hagytunk szó nélkül.

Miédenekelőtt, T. Ház, feltűnő ennek a válasznak a bevezetése. Az osztrák miniszterelnök azt mondja, hogy *(olvassa)*: „Diese Fragen betreffen das Ressort der Ministers des Aussen. Nach Rücksprache mit diesem beehre ich mich dem hohen Hause“ stb.

Senki sem vonja természetesen kétségbe, hogy ezek az ügyek a külgyminiszter ur hatáskörébe tartoznak. *De tartoznak a két kormány hatáskörébe is*. Hiszen felesleges volna az 1867. XII. t. cikk 8. §-át felolvasnom, a mely egész világosan kimondja, hogy a külpolitikai képviseléssel és — külön kiemeli — a szerződések kötésével kapcsolatos teendőkben is a közös külgyminiszter a két kormányval egyetértőleg tartozik eljárni.

Ami már most magát a választ tartalmát illeti, ebben tekintetben két lényeges észrevételnek van helye.

A békekötés joga.

Az osztrák miniszterelnök ur hivatkozik az osztrák Staatsgrundgesetze, amelynek értelmében a *békekötés joga ő felségének van fentartva* s ezt olyan formában teszi, amely homályt boríthat arra a kérdésre, hogy vajjon itt nem lebeg-e az osztrák miniszterelnök ur előtt egy olyan fentartott felségjognak a fogalma, amely legalább a magyar alkotmányos felfogással homlokegyenest ellenkezik.

A másik érdemleges megjegyzés vonatkozik a népek önrendelkezési jogának merev tagadásbavételére, vagy visszautasítására.

T. Ház! Mind a két kérdésre nézve nem azt állítom, hogy az osztrák miniszterelnök ur álláspontja téves, csak azt állítom, hogy úgy, ahogy ő formulázta álláspontját, ez téves magyarázatot is enged meg. Ugy látszik, érezték ezt Ausztriában is, mert hiszen pár nappal reá, a bécsi Fremdenblatt, amelynek ugyan a külügyminiszter urhoz, mint az osztrák kormányhoz való viszonya ismeretes, egy inspiált és félhivatalos jellegű közléményt hozott, amely magyarázatokkal kísérte a kormány-nyilatkozatot.

Azonnal előrebocsátom és megállapítom, hogy a magyarázat bizonyos tekintetben tisztázta a félreértéseket. Tisztázta mindenekelőtt abban az irányban, hogy kifejezésre juttatta, hogy ő felségének a békekötésre vonatkozó fejedelmi joga alkotmányos fejedelmi jog, amelyet a miniszteri felelősség mellett gyakorol. És tisztázta másfelől azt is, hogy a népek önrendelkezési joga elleni tiltakozás csak az ententének az ellen a törekvése ellen irányult, amellyel feltolja magát a monarchia két államában élő, álitólag elnyomott nemzetiségek védelmezőjének és a monarchia két államának belügyeibe avatkozva csorbát ejt a két állam szuverenitásán és önrendelkezési jogán. Én tehát készséggel elismerem, hogy ebben a két vonatkozásban javított a hirlapi nyilatkozat a helyzetet.

Visszont azonban az egész hirlapi közlémény a maga egész kiterjedésében csak növelheti a homályt, a félreértést, a kétértelműséget, amennyia minden kontradiktóriumnak nélkül kereszttől-kasul összezavar olyan ügyeket, amelyek közös ügyei a monarchia két államának, amelyeket tehát az összes felelős tényezőknek együtt kell elintéznük az egész monarchiára nézve, olyan ügyekkel, amelyek az osztrák államnak belügyi és másfelől összekavarja a miniszteri hatáskörök és miniszteri felelőségeket, úgy, hogy amint kimutatni lesz szerencsém, ebben a tekintetben a dolgok tisztasága nagyon is kívánatos és nagyon is szükséges.

Wilson üzenete.

Az említett nyilatkozat mindjárt a legelején azt mondja, hogy az osztrák miniszterelnök ur kijelentése félreértetett, mert a népek önrendelkezési joga jelszava különböző vonatkozásokban és értelemmel használtatott és azt mondja, hogy ez először a Wilson köztársasági elnök januáriusi üzenetében merült fel és pedig — bocsánatot kérek, hogy németül olvasom, de én azt hiszem, szükséges ezt a szöveget a maga eredetiségében idézni — als Forderung nach gemeiner Demokratie, also nach inneren Reformen der einzelnen Staaten — és erre így folytatja: „Der hierin gelegene nicht nur sympathische sondern auch zeitgemäße und durchaus gerechtfertigte Gedanke eines Aufbaues des Nationalitätenrechtes auf politischem und kulturellem Gebiete im Rahmen des Gesamtstaates entspricht vollkommen der Auffassung unserer Regierungskreise.“

Nem akarok most arról beszélni, hogy helyes-e, bármilyen irányban és bármilyen vonatkozásban a nemzeti jogok felépítésének jelszavát ilyen általános és elasztikus formában beledobni a köztudatba és nem akarok arról beszélni, hogy akkor, amikor az idézett nyilatkozat szerint is az Egyesült Államok köztársasági elnöke követelést állít fel a belső reformokra vonatkozólag, hogy akkor helyes-e ezt szimpátiával fogadni és hogy nem áll-e ez ellentétben magának ennek a nyilatkozatnak később felolvasandó, szerintem is legalább érdemileg helyes paszusával.

Tovább megyek. Nem akarom, az sem vitatni a mai pillanatban, hogy ezeknek a jelszavaknak az osztrák közéletbe való beledobása mennyiben érinti Magyarországát és mennyiben teszi jogosulttá is, szükségessé is, hogy felelős magyar részről bizonyos ellenhatás történjék.

„Osztrák-magyar kormány“.

Nem teszem ezt még a tegnapi nap szenzációja, az amnesztiás rendelet után sem. Nem teszem azért, mert nézetem szerint egyáltalán a kormány van abban a helyzetben, hogy már ma megítélhesse, hogy az osztrák politikának ezek az irányzatai mikor lépik át azt a határt, ahol érintenek vitális magyar érdekeket is, ahol a magyar államnak vitális jogait is érintik, amilyen hiba volna elnézni őket, ha megtörténik az érdekeknek és jogoknak ez az érintése, oly hiba volna ez a beavatkozás, mielőtt ez megtörténne. Ezt a határt pedig mi, akik kívül állunk az eseményeken és információinkat csak a hírlapokból merítjük, nem tudjuk megítélni, hogy átlépték-e vagy sem? Ez az igen tisztelt kormányoknak joga, feladata és kötelessége. Én hiszem és remélem, hogy ismeri és tudni is fogja ezt a kötelességet. A mi feladatunk csak az lehet, hogy utólag felelősségre vonjuk a kormányt abban a nem várt esetben ha ebben tekintetben mulasztást követne el. Hanem azt az egyet a most felolvasott paszusra minden kétséget kizáróan konstatahatom, hogy ez nem vonatkozhatik másra, mint kizárólag az osztrák államra. Hiszen Gesamtstaatról beszélünk, ugyebár csak mint osztrák császárságról lehet, nem pedig mint a magyar államról is. Magától értetődik. Éppen azért nem tartom szerencsés dolognak, hogy ugyanebben az alinea-ban minden kellő kontradiktóriumnak nélkül át megy ez a hirlapi közlémény egy olyan térre, ahol már nemzetközi vonatkozásokról és az osztrák-magyar kormányról beszél, amidőn kifejezésre juttatja azt, hogy később az orosz kormány veletle fel ezt az eszmét abban az értelemben, hogy az államok szabadon intézhessék a kérdést saját magukra nézve s ez az osztrák magyar kormány helyeslésével találkozott.

T. Ház! Nekem nem volt alkalmam, illetőleg nem is volt lehetséges utána nézmem, de úgy emlékszem, hogy e kifejezés is: „osztrák magyar kormány“ azok között a kifejezések között szerepel, melyek megállapítottak a monarchia külügyi intézéséért felelős összes faktorok összefoglaló jelzésül. Hisz a nemzetközi érintkezésekkel minden lépten-nyomon szükséges kifejezésre juttatni azon felelős tényezőket, akik a monarchia külügyeit intézik. S ha nem eselődöm, Szilágyi Dezső igazságügyminisztersége alatt, de mindenesetre a kilencvenes években, a magyar kormány hozzájárult több oly kifejezéshez, amely e felelős faktorok összességének jelzéséül azóta ellentmondás nélkül szerepel. Ezek közé tartozik a „császári és királyi kormány“ kifejezés és — gondolom — ezek közé tartozik az „osztrák-magyar kormány“ is. De természetesen, hogy „osztrák-magyar kormány“ alatt nem lehet mást érteni mint a külügyekért felelős tényezők összességét tehát a külügyminisztert, az osztrák kormányt és a magyar kormányt.

A monarchia és a nemzetiségek.

Már most ezek után a következő két bekezdésben igen sajátos enunciaciókat találunk. Joggal felemlít szavát e hirlapi közlémény az ententének az ellen a törekvése ellen, mint már jeleztem, hogy belügyeinkbe avatkozva, az elnyomott népek, nemzetiségek protektora gyanánt szerepel. De ezt a következő módon teszi (olvassa): „Sie ist zur Forderung des Verzichtes der Monarchie auf ihr Selbstbestimmungsrecht geworden, das heisst des Verzichtes auf ihre Souveränität und Integrität, des Verzichtes auf ihr und ihrer Völker Recht, das Verhältnis der Nationalitäten zum Staate auf dem Bode der inneren Politik durch das verfassungsmässige Zusammenwirken von Krone und Parlament selbst zu bestimmen.“

Hát kérem lehet-e, helyes-e azt mondani, hogy amonarchiának van Bestimmungsrechtje arra, hogy a nemzetiségek és az állam közti viszonyt szabályozza? Helyes dolog-e ez akkor, mikor annyi téves

fel fogás szerepel ma is széles e világon, bárátnál és ellenségénél, a monarchia közjogi struktúrája a magyar állam szuverenitása és paritásos helyzete tekintetében? Lehet-e, helyes-e ezt a kijelentést tenni, melyet mindenki, ki a magyar törvényt helyesen nem ismeri, — pedig fájdalom, külföldön nagyon kevesen ismerik — úgy fog felfogni, hogy hisz itt a monarchia képez valamely állami egységet, melynek a maga szuverenitásától fogva joga van az állam és a nemzetiségek közötti viszonyt szabályozni. És azután midőn kifejezi a nyilatkozat, hogy Seidler miniszterelnöknek beszéde ez ellen a beavatkozási kísérlet ellen irányul, melyet jogal utasít vissza, azután reparálni akarja az ő felségének békekötési jogára vonatkozó nem szerencsés kijelentést, ezt azonban a következőképpen teszi (olvassa): „In diesem Sinne verstanden, bedeutet der Hinweis auf das Recht der Krone, Frieden zu schliessen, die Feststellung, das im Verhältnisse zu unseren Feinden der Wille der Monarchie vassungsmässig unter selbstverständlicher Verantwortlichkeit der gemeinsamen Regierung durch den Herrscher zum Ausdruck gebracht werden wir.“ Itt tehát, amint a békekötésért való felelősségről van szó, egyszerre eltűnik a „k. u. k. Regierung“ és egyszerre is kizárólag a közös kormány állítatik előtérbe; holott emiatt joga és kötelessége a magyar kormánynak teljes egészében résztvenni a béke megalkotásában és viselni ezért az alkotmányos felelősséget.

Itt tehát már nem kétértelmű, hanem egyenesen közjogiilag helytelen kifejezésről van szó. És fokozza e közjogi helytelenséget a hirlapi közlémény utolsó bekezdésében, ahol ezt továbbfűzi és ezt mondja: „Wie aus den vielfältigen Erklärungen der gemeinsamen Regierung — tehát megint gemeinsamen Regierung! — bekannt ist, wird sie ausschliesslich von dem Gedanken geleitet, den von ihr angestrebten ehrenvollen Frieden in vollem Einverständnis mit der Völkern Österreichs Ungarns zu erringen.“ S aztán azt mondja, hogy ebben számít a parlament közreműködésére. Hát itt szemben áll a „gemeinsame Regierung“ ezzel: „mit den Völkern Österreich Ungarns“. Hát kérem, hol marad a magyar állam és hol marad a magyar kormány? Azt hiszem a közös minisztériumnak e dolgot a magyar és az osztrák kormánnyal kell elintéznie és a magyar kormány feladata aztán az, hogy a dologért a felelősséget a magyar parlament előtt vállalja és a magyar parlamentet a béke művébe belevonja. Tudtam, nem is lehet másként, de örömmel konstatalem, hogy e kérdésben mindnyájan egyetértünk. Azt hiszem azonban, szükséges volt e tényt teljes világításba helyezni.

S amidőn ezt teszem, a magam részéről érzem azt a kötelességet is, hogy ezt a mai nehéz viszonyok között olyan formában tegyem, mely ne gyengítse a kormány álláspontját, de erősítse, hogy ne bonyodalmakat okozzon, hanem elejét vegye az újabb súlyos bonyodalmaknak.

Az interpelláció.

Épp ezért magában interpellációmban a multa vonatkozólag semmiféle kérdést nem teszek fel. Nem kérdem a miniszterelnök urtól, mennyiben volt része a nyilatkozatban, mennyiben tudott róla, mennyiben helyesli, mennyiben nem helyesli, mert célo-m nem az, hogy a mai pillanatban neki ily kérdésben nehezségeket okozzak, hanem megelégszem azzal, hogy a jövőre vonatkozólag tegyem fel kérdésemet a t. miniszterelnök urhoz, midőn hozzá a következő interpellációt intézem (olvassa):

Tekintve, hogy az osztrák miniszterelnök urnak az osztrák képviselőház június 27-ki ülésében Daszynski képviselő és társai interpellációja adott

válasza egy öfelségének a békekötésre vonatkozó alkotmányos fejedelmi jogai, mint a magyar kormányt a külügyek intézése tárgyában megillető törvényes befolyás és a monarchia külügyi politikájáért felelős tényezőnek a népek önrendelkezési jogát illetőleg elfoglalt állapontja tekintetében téves magyarázatokra adhat alkalmat;

tekintve továbbá, hogy a bécsi Fremdenblatt június 30-iki számában u. e. tárgyra vonatkozólag megjelent felhívatalos nyilatkozat további félreértéseket idézhettek elő,

kérdem a t. miniszterelnök urtól:

hajlandó-e gondoskodni, hogy külügyi kérdésekben a monarchia nevében tett kijelentések az ő előzetes hozzájárulásával, vele egyetértőleg történjenek, s ha úgy a közös, mint az osztrák kormány nyilatkozataiban a monarchia két államának szuverenitása s az 1867. XII. t. c.-ben közöskölő el nem ismert összes ügyekben egymástól független, önálló rendelkezési joga, valamint az a körülmény is világosan kifejezésre jusson, miszerint a közös minisztérium befolyása e törvény 27. §-a értelmében csak a külügyekre terjed ki, viszont ugyanezen törvény 8. §-ának rendelkezéséhez képest a közös külügyminiszter a külügyek intézésében a két kormánnyal egyetértőleg tartozik eljárni.

Az egész Ház helyeslése közben elhangzott interpellációra gróf Esterházy Mór miniszterelnök nyomban válaszolt és kijelentette, hogy az osztrák miniszterelnök nyilatkozata nem vonatkozott a magyar király alkotmányos fejedelmi jogaira s hogy a kormány törvényes eréllyel képviseli Magyarország önállóságát s a béke kérdésében is osztózik a külügyminiszterrel a felelősségben. Elítélte aztán a nemzetiségi tagoltság eszméjét és Tisza szavait olvasta fel a Wilson féle javaslat ellen.

A szintén nagy helyesléssel kísért választ Tisza gróf és a Ház tudomásul vette.

Politikai hírek.

— Szász Károly a képviselőház elnöke. Megirtuk legutóbb, hogy a koalíciós kormánypárt nem egyezett bele, hogy a miniszterelnök jelöltje: Návay Lajos legyen a képviselőház elnöke, mert ezt a munkapárt is támogatla volna, hanem az Apponyi-párti Tóth Jánost jelölte e tisztségre. Tóth János ugyanis nemrégén sőtöleg támadt a munkapártot, — ez volt az ő nagy érdeme a kormánypártok szemében. A munkapárt, mint minta tiszteséges ellenzék, az egyenetlenségek elkerülése végett még Tóth Jánost is hajlandó lett volna akceptálni, ha ez a pártón ejtett sértést reparálja és garanciát nyújt, hogy a Tisza-kormány alatt alkotott házszabályokat tiszteletben tartja. Minthogy azonban ezt Tóth János nem tette, a munkapárt gróf Tisza István indítványára egyhangu helyesléssel elhatározta hogy a koalíció kihívó magatartása folytán most már úgy az elnöki állásra, valamint az, afelelnöki és jegyzői állásokra jelöltet állit és az elnökségre nagy lelkesedéssel az eddigi alelnököket: dr. Szász Károlyt enyingi képviselőt jelölte. Az elnökválasztás kedden, e hó 3-án délután meg is történt és a munkapárti többség szünni nem akaró lelkes éljenzés között 188 szótöbbséggel 138 ellenében dr. Szász Károlyt választotta meg a Ház elnökévé.

Kettős a mi örömrünk e győzelem fölött. Először is büszke örömmel tölt el, hogy a mi megyénk képviselőinek

egyik kiválósága nyerte el ezt a szép közjogi méltóságot, azután pedig annak örülnék, s arra vagyunk büszkéek, hogy a kicsufolt, sőt épp e választás ötletéből is széthúzással meggyanúsított munkapárt ismételtan tanujelét adta szoros összetartásának s abban rejlő hatalmas erejének.

Dr. Szász Károly, akinél méltóbbat nem is találhattak volna az általa elnyert dignitásra, az alábbi korrekt és hazafias beköszöntőt mondotta a munkapárt élénk éljenzése és viharos tapsai által kísérve:

T. képviselőház! Igazán váratlanul és ha szabad teljes őszinteséggel hangsúlyoznom, óhajtam ellenére ért az a kitüntető bizalom, amely a Ház többségének megnyilatkozása folytán az ország legelső választott közjogi méltóságába, a képviselőház elnöki tisztségébe emelt. Hogy ha én nekem most itt e helyről elnöki programot kell adnom, alig tehetek egyebet mint hogy öröm fogatkozásom teljes tudatában, de szándékaim tisztaságának megfelelő érzetében rámutatok arra a majdnem négy és fél évi alelnöki működésre, amely alatt a Ház többségének bizalmából a képviselőház tanácskozásainak vezetésében és ügyeinek intézésében részt vettem. Amint ezen alelnöki működésem alatt a képviselőház törvénykönyvszerű házszabályai voltak azok, amelyek az én munkásságomnak irányát megszabták, úgy most is, elnöki minőségemben tántoríthatatlanul ragaszkodom ahhoz a kódexhez, amely megszabja az elnöki jogok határait és megjelöli és kitűzi az elnök kötelességeit. A házszabályok betűi csupán csak az elnöknek minden pártos érzéstől ment tárgyilagos felfogása és lelkiismeretessége nyomán nyerne igazán életet, színt, tartalmat és értelmet.

Az a kor, amelyben élünk, szinte parancsoló kötelességszerűséggel írja elő azt, hogy a haza ma nem beszédeket, hanem cselekedeteket vár az ő fiaitól. A háborúnak immár három hosszú vesztédeje van hátunk mögött a maga véres vesztéseivel és fényes dialalival, a maga jövőre vonatkozó komor aggodalmaival és ígő tanulságaival. Ugy hiszem, hogy ezekben a nehéz időkben a Ház minden tagja át van halva attól a meggyőződéstől, attól a szent akaratától, hogy nekünk ki kell vívnunk azt a diadalmas békét, amelynek legfőbb célja — és ebben, gondolom e Házban egyáltalában nincs véleménykülömbőség — a nemzeti egységnek és ezzel kapcsolatban a nemzeti nagyságnak mentül tökéletesebb biztosítása. E gondolatnak szolgálatába kell szegődnie minden magyar embernek, annak is, aki a fronton vére hullásával, annak is, aki a front mögött verejéke bőséges omlásával kíván eleget tenni a maga hazafiai kötelességének. Ha ebből a munkából elnöki tevékenységgel szintén ki akarom venni részemem és ha sikerül ebben az irányban, a nemzeti egységnek és a nemzeti nagyságnak gondolata irányában csak egy porszemnyire is előbbre vinni a dolgokat akkor, ha majd elhagyom helyemet, nyugodt öntudatnak felelő érzésével mondhatom el, hogy én sem éltem, én sem dolgoztam hiába.

Hálásan, megindult szívvel köszönöm a t. Ház többsége részéről megnyilatkozott bizalmat és őszintán az egész Háznak és a Ház minden tagjának jóindulatu szives támogatását kérem, hogy minél jobban meg tudjak felelni azoknak a nagy feladatoknak, amelyek az elnöki tisztséggel összekötve amely tisztségnek én nemcsak fényét látom, hanem érzem lelkem egész komolyságával minden terhét.

— Amnesztia a cseheknek. Öfelsége az osztrák kormány előterjesztésére amnesztiát hirdetett a hazaárulók, felségcsúszások, bűncselekményekre, aminek folytán a hazaáruló és halálra, majd súlyos börtönrre ítélt Kramarz és Klotfiez cseh képviselők, Mas-

saryk cseh tanár, aki Angliába szökött és ezeknek társai mind kegyelemben részesültek. Nagy e miatt az öröm Csehországban, de annál nagyobb az elkeseredés az osztrák németek között, akik ennek már a parlamentben is viharos jelenetek között kifejezést adtak, mondván:

— Ez az amnestia szentesítése a hazaárulásnak!

Sőt a radikális pártgyűlésen a következő határozatot hozták:

„A német radikális egyesülés kijelenti, hogy a kegyelmi rendeletet, amelyet a kormány ellenjegyzett, és így azért teljes felelősséget vállalt, a legnagyobb aggodalommal és elkeseredéssel fogadja, mert azt különösen a csehek a győngeség jeleit fogják föl és ez által az államegység ellen irányuló követelődzések mértékétlenül fokozódik. A német radikális egyesülés ennél fogva nem lehet többé bizalommal a kormány iránt és vele szemben való magatartását ennek megfelelően fogja megszabni.”

— Félégyháza díszpolgára. Megirtuk, hogy gróf Károlyi Mihály agitációs körútjában legelőször is Kiskunfélegyházán tartott Tisza István és Németország meg Ausztria-Magyarország ellen szónoklatot. A beszédnek olyan nagy volt a hatása, hogy annak következtében a város közönsége díszpolgárává választotta — gróf Tisza Istvánt.

— Uj főispánok. A hivatalos lapban ma megjelent két csomó lemondott főispán felmentése és ukj kinevezése. Hir szerint a kormány most már rövidesen be fogja tölteni az összes főispáni székeket, köztük Veszprémmegyéét is.

— Titkosan szavazó kerületek. Kiszivárgott hírek szerint a kormány mintegy kétszázötven kerületben hozza be a titkos szavazást az uj választójogi reformban. Titkos lesz a választás a törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsú városokban, továbbá 15.000 lakossal bíró nagyközségekben és olyan falusi gyártelepeken, ahol ezernél több munkás dolgozik. Ezzel kapcsolatban Budapest 22 választókerületének számát 32-re emelik fel.

— Uj miniszteriumok. A tervezett uj miniszteriumok közül már a közlekedésügyi befaglott. De hogy az éhes fókák kielégítést nyerhessenek, gróf Esterházy miniszterelnök most egy törvényjavaslatot terjesztett a képviselőház elé a felelős magyar miniszterek számának négy tárcanélkülivel való félélemeléséről. A javaslat indokolása hangsúlyozza, hogy a miniszteri állások ideiglenesek lesznek.

— A munkapárt győzelme. Az országgyűlés uj ülészsaka megnyilván, a képviselőház alelnöki és jegyzői tisztségére is mind a munkapárt jelöltjei választottak meg.

A háború.

A miniszterelnöki sajtóosztály táviratai.

Arz jelentése.

(Juli 3.) Keleti harctér: Tegnap Narajovka és Strypa között orosz tömeg-támadás, amelynek tartalékokkal táplált rohamhullámai veszteségei közelharera vezettek. Fokozatosan 20 gyaloghadosztály avatkozott a harcba. Csata 50 kilométer szélességben tombolt elkeseredetten, legtöbb helyen már első állásainkban visszavertük az ellenséget. Brzezanytól délre és Konjuhynál leg-erősebb rohamokat záróállásokban harítottuk el. Ma reggel újabb makacs kísérletei rendkívüli veszteséggel összeomlottak. Zborovtól nyugatra és Stochod könyöknél támadást tüztörtzünk csirájába fojtotta. Folytatást várjuk. — Olasz és délkeleti harctér: Osztrák népfelkelő IV/2. zászlóalj Rivától nyugatra merész támadás során 16 alpinot fogott.

(Jul. 4.) Keleti harctér: *Stechod mentén* gyengébb támadásokat visszaverlünk. Zborovtól délnyugatra ellenség tulerővel arcvonalunk csekély részét hátsó állásainkba szorította. Aldozatteljes harcokban vértük be tartálékaink közbelepést. Koniuichy-nál több erős előretörést visszavertünk. Brzezany területén oroszok nagy veszteségeik folytán szünetre kényszerültek. — Olasz harctér: 20. és 31. honvéd gyalogezredek osztagai Konstanjevicánál elfoglaltak ellenséges előállást, 2 tisztet, 270 legényt és 2 géppuskát szállítottak be.

Német jelentés.

(Jul. 3.) Nyugati harctér: Angol felérítések Nieuporttól keletre, Gavriellenél és St. Quentin-től északnyugatra megfúszultak. Egyes rohamcsapatok Yser torkolatánál, Dixmuidentől északra rajtaütéssel tetemes veszteséget okoztak ellenségnek s nagyobb számú belgát elfogtak. Angolok korán reggel és ma d. u. Lens-től nyugatra támadván, vonalaink egyes pontjain benyomultak, de felsőbizéliezi ezredekkel közelharcban visszavetettek. 170 foglyot és 17 géppuskvét zsákmányoltunk. — Franciák új támadásait La Berville majortól délre fekvő árkok visszafoglalásáért, visszavertük. — Keleti harctéri jelentésben ugyanaz, ami Arz jelentésében, a következők kivételével: Koniuichy falut elvesztettük. 16 orosz hadosztály támadott, szász, rajnai és ozmán hadosztályok voltak a védők. Kovel-lucki vasúttól északra ellenség támadásai egy osztrák-magyar hadosztály vonala előtt omlottak össze.

(Jul. 4.) Nyugati harctér: Labassée csatortna, Lens, Bouillecourt, Harricourt és St. Quentin környékén előretöréseink, csatározásaink jó eredménnyel jártak. Foglyokat ejtettünk és hadianyagot zsákmányoltunk. — Franciák ismét megkísérelték a bovelle-i fennsíkon és Maas balpartján elvesztett árkaik visszafoglalását, de Cerny-től délkeletre tűzünkben két támadásuk összeomlott. Avo-courti erdő szélén és 304-es magaslat rohamát is megakadályoztuk. Champagneban Poelh hegyen is foglyokat és zsákmányt hoztunk. Hat ellenséges repülőtel lelőttünk, egyet Richthofen kapitány. — Keleti harctéri jelentés ugyanaz, ami Arz-é.

Wolff-ügynökség jelentése.

(Jul. 4.) Ugyanaz, ami Arz-é, a következők kivételével: Zborovnál egy magyar osztagot, amely az első vonalban egy magaslaton szilárdan kitartott, oroszok két oldalról körülvették és elfogták. Brzezanytól a Dnyeszterig egy kis orosz fészkek kivételével, az egész első vonal ismét a német és török csapatoké.

Bolgár jelentés.

(Jul. 4.) Macedón arcvonal: Gyenge tűzserégi tüzelés a Vardar-árvonalban volt élénkebb. Alcsak Mahle falunál egy görög gyalogsági osztagot őrségeink elfogták. Foglyokat ejtettünk, akik a 2. görög gyalogezredhez tartoznak. Struma palpartján előretolt osztagok csatározása. Enikőinél egy angol lovascsapat-részt szétszórattunk. Bitolja környékén három ellenséges repülőgépet lelőttünk.

Hirek.

Ismét a 31-esek!

A hivatalos harctéri jelentésekben megint a veszprémi 31. honvéd gyalogezred neve szerepel. Hogy nem csupán dicséret az, ami róluk elhangzik, azt nem nehéz kitálatni, hiszen ez a hősi elszántságáról oly sokszor tanuságot tett vitéz ezred mást, mint dicsőséget nem arathat, s egyebet mint dicséretet nem érdemel. Férfi, az iskolából most bevonult legifjabbjától kezdve az unokáit otthon hagyott legöregebbjéig férfi, bátor katona a 31. honvéd gyalogezred minden

tagja, akár tiszt, akár közlegény. És büszkeségei nemcsak az éretlők aggódva imádkozó hozzátartozóinak, nemcsak Veszprém városának és Veszprém vármegyének, nemcsak a honvédségnek, hanem az egész osztrák-magyar haderőnek. A most aratot babér kivívásáról szóló himnusz, a cs. és kir. sajtóhadiszállás jelentését alább teljes szövegében leközöljük:

A cs. és kir. sajtóhadiszállásról jelentik:

A tizedik isonzői csata elanyhulása óta az olaszok megkísérelték, hogy lassú elődolgazással megvessék lábukat a konstanjevicai állás előterében. Szorgalmasan robbantottak, furtak és drótsővényeket készítettek s az eredeti ellenséges vonal előtt új vonal keletkezett, amelynek az elkövetkező támadás számára kedvező előfeltételeket kellett volna teremtenie és még ezen a vonalon túl előretoltak erősebb őrségeket. A 20. és 31. honvéd gyalogezredek vitézeinek egy merész rajtaütése véget vetett az olasz mesterkedésnek. Az első rohammal elfoglaltuk az olasz őrhelyeket, két tisztet és 270 katonát elfogtunk és két géppuskát zsákmányoltunk. Az ellenség két támadását a derék honvédek véresen visszautasították, előcsapataik az annyi gondossággal elkészített olasz árokreszekben állanak. Az egyes támadó csoportok vezetői nagyrészt önkéntesen jelentkező fiatal tisztek voltak, akik az éjjeli kizitusában maroknyi embereikkel a vitézség csodáit művelték. Radics hadapródjelölt kézigrá-nátharcban négy emberrel behatolt egy sűrűn megszállt árokreszbe és ott 30 olaszt elfogott. Friedmann hadapródjelölt előretört embereivel, hogy egy tiszt tábori őrséget megadásra szólítson föl. A vitéz hadapródjelölt elesett az ellenséges tisztekkel vívott párviadalban. Rusznyák hadnagy szakaszát, noha már két sebből vérzett, tovább vezette, csak amikor egy harmadik golyó találta, engedte meg, hogy visszavigye. Gerény, Sági és Retesán zászlósok embereikkel behatoltak az ellenséges árkokba és a túlyomó számú ellenséget elfogták. Nagy János zászlós embereit nehéz ellenséges tűzsergű zárótűzélesen keresztül előrevitte az első támadó hullámok támogatására. A parancsnokoknak és embereiknek ez a hőies magatartása teljes sikerre kellett hogy vezessen.

— A tuberkolózis ellen védekező veszprémi egyesület igazgató választmánya ülést dr. Övári Ferenc orsz. képviselő elnöke alatt f. hó 6-án tartotta meg élénk érdeklődés mellett. Dr. Réthi Ede törzserős számolt be az időközben végzett munkáról, dr. Csolnoky Ferenc kórházi igazgató főorvos segítségét felajánlotta a munkához. Hollósi János 3 évi számadást terjesztett elő. Elhatározatot dispansaire megnyitása 1917 évi július hó 11-én szerdán. A dispansaire nyitva lesz minden szerdán és szombaton délután 4—5 óra között s dr. Réthi Ede és dr. Csolnoky Ferenc orvos urak fogják az ügyeletet tartani. A természetbeni és lakás segélyek is folyósítottak, állami subventióért folyamodás intéztetett. A közgyűlés határidejűl 1917 évi július 25-ének délután 4 órája vármegye-ház kistermében kitűzetett.

— Hősi halál. Nagy Ferenc pilótahadnagy az olasz fronton 23 éves korában hősi halált halt. Rokonszenves veszprémi születésű fiatalember volt. Nagy János volt veszprémi m. kir. adótiszt egyetlen fiát vesztette el benne.

— Az Almádi-fürdő részvénytársaság — anyint előre jeleztük — június 30-án d. u. 3 órai kezdettel tartotta közgyűlését dr. Övári Ferenc orsz. képviselő elnöke alatt. A közgyűlés a számadások átvizsgálása után a felmentvényeket megadta, majd egy igazgatási tagsági helyet töltött be. Tárgyalta

végül a fürdő eladásának kérdését, amelyre nézve már egyesekkel tárgyalások folynak s kedvező kiállítások vannak az ügy lebonyolítására. A közgyűlést d. u. 2 órakor a felügyelő-bizottság ülése előzte meg.

— Az Országos gyermekvédő liga veszprémegei bizottsága igazgató választmányi gyűlést dr. Övári Ferenc orsz. képviselő elnöke alatt e hó 6-én pénteken tartotta meg a vármegye-ház kistermében igen szépszámu közönség jelenlétében. Elnök örömmel tett jelentést a hadiárvaház javára eddig tett eredményes lépésekről. 100.000 koronánál nagyobb összeg áll már rendelkezésre. Veszprém városa megszerezte már azt a fundust, amelyen a hadiárvaház felépíthető lesz. A Balatoni Szövetség e hó 22-én a Balaton összes fürdőiben a hadiárvaház javára gyermeknapot rendez. Az Országos gyermekvédő liga javára a vármegye összes községeiben való gyűjtés határnapjával augusztus 5-ike, az első vasárnap augusztusban megállapított s a gyűjtésre a vármegyei liga bizottság összes tagjai felkértek. A felkérés a megyebeli lapok útján történik.

— A tisztviselők veszprémi beszerzési csoportja Juraszék János elnöke alatt e héten ülést tartott. Jelentette az elnök, hogy a veszprémi csoport részére érkezett 35 métermázsa korpa. Miután nem fedezi ezen mennyiség az előjegyzett szükségletet, úgy határozta, hogy aránylagosan elosztják. A kormány hajlandó a beszerzési csoportnak kamatmentes kölcsönt adni gabonabeszerzésre, de csak oly feltétellel, ha egyetemleges felelősséget vállalnak egymásért.

— Hadisegélyek felemelése. Az új költségvetési év beálltával a helybeli pénzügyigazgatóság az új évre szóló segélyek kiszámítását már befejezte és az kiutalásra is került. Úgy Veszprém, mint Pápa város hadisegélye az 1917/18. évben jóval meghaladja a tavalyit, aminek főoka az 1916 novemberben kiadott miniszteri rendelet, mely a nagy családdal bíró hadbavonultak segélyének felemelését célozta.

— A szesz. A gazdák szeszilletményét holnap hétfőn osztják ki a veszprémi államón. Erkezett összesen 513 liter. Ezen mennyiség csak a veszprémi gazdákat illeti.

— A Veszprém városi husszék árai. Elsőrendű sertés hú 6 kor. 80 fill., II. rendű 6 kor. 40 fill., szalona 8 kor., háj 8 kor. 60 fill., vese-velő 1 kor. 40 fill., máj 4 kor., tüdő-szív 4 kor.

— Hogy a cseresznye? Parázs kis csetepatét rendezett csütörtökön délelőtt a veszprémi piacon egy pár hacias hadimegyecske. „Hogy a cseresznye?” kérdezték. Még ki sem tudta jól mondani a két koronát literjéért, abban a pillanatban bele-típortak vékájába s vékástól együtt elpusztították a 2 koronás cseresznyét.

— Az 1917. évi termes igénybevételeiről és zár alá helyezéséről a héten jelent meg a miniszter rendelete. Ezzerint minden termelőnek 1917 évi buza, rozsa, kétszeres, köles árpa és zab termésre a közelielmezés és közszükséglet célszerű biztosítása végett zár alá helyeztetik. A rendelet alapján termelő az is, aki az 1917 évi termésből haszonbér, munkabér, aratási rész, cséplő rész, konvenció vagy más hasonló természetbeni szolgáltatás fejében a termelői búzát, rozstól kétszerest, árpat vagy zabot. A cséplés megkezdése a községi előjárásnál előre be kell jelenteni. A kicséplést gabona-mennyiségét másban az e célra kiadott úrlapokra tartozik a termelő az előjárásnál bejelenteni. A bejelentést a cséplés befejezésével s ha a cséplés egy hétnél tovább tart, helenként kell csökköztetni. A bejelentés helyességéről a termelő és a géptulajdonos egyenlegesen szavatol.

Adakozzunk az elesett hősök özvegyei és árvái javára!